

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

« طرح استفساریه ماده (۴۵) و بند «ب» ماده (۶۵) قانون برنامه

پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران »

مقدمه و بیان مسئله

در موادی چون ماده (۴۴)، (۴۵)، (۶۰) و (۶۵) از قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه که به موضوع ایثارگران اختصاص دارد، این قشر با تعاریف مختلف مواجه بوده که دایره شمول آنها نیز بعضاً متفاوت از یکدیگر و متناقض با هم است. نظر به این ابهام، دستگاه‌های اجرایی در تشخیص جامعه هدف دچار مشکل شده و با توجه به برداشت و نیز ظرفیت‌های خود دایره شمول ایثارگران را تفسیر می‌نمایند. به طور خاص رزمندگان هشت سال دفاع مقدس از جمله ایثارگرانی هستند که با تفاسیر گوناگون از ایثارگری، بعضاً در چارچوب امتیازات قانون قرار گرفته و یا آنکه شامل نمی‌شوند. با نگاهی به مواد مرتبط با ایثارگران در قانون مزبور درمی‌یابیم که علاوه بر نبود تعریف واحد، برای مثال در ماده (۴۵) فرزندان شهدا جدا از ایثارگران در شمول قانون قرار گرفته‌اند، اما در ماده (۶۰) در تعیین دامنه شمول ایثارگران، فرزندان شهید، فرزندان جانبازان هفتاد درصد و بالاتر، جزئی از ایثارگران در نظر گرفته شده‌اند که البته این تخالف رویه در بند «ب» ماده (۶۵) نیز به چشم می‌خورد. در ادامه به بررسی پیشینه تعریف ایثارگری در قوانین مصوب می‌پردازیم.

پیشینه «ایثارگری» در قوانین

۱. قانون اصلاح قانون اساسنامه بنیاد شهید انقلاب اسلامی ۱۳۷۷ مصوب ۱۳۸۷

در این قانون صرفاً به جامعه هدف و خانواده‌هایشان اشاره شده است که وفق آن نه تنها رزمندگان جزئی از جامعه هدف قرار نگرفته‌اند، بلکه تبصره ذیل آن نیز تعیین مصادیق را به آیین‌نامه محول نموده است؛ حال آنکه در آیین‌نامه مربوطه یعنی «تعیین مصادیق عملی شهید و خانواده‌های شاهد» نیز صرفاً به تبیین مصادیق عملی شهید پرداخته است.

۲. قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور

در قانون برنامه پنجم ماده خاصی به تعریف ایثارگران پرداخته، اما در مواد متعدد شاهد تعابیر گوناگون و نوسان شمولیت آنها در قانون هستیم. اما در ماده (۶۰) در تعیین حیطه ایثارگران، رزمندگان نیز در شمول قانون قرار گرفته‌اند که می‌تواند مبنایی برای تصمیم‌گیری قرار گیرد.

۳. قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱

در قانون مزبور تناقضی آشکار دیده می‌شود دال بر آنکه در بند «الف» ماده (۱)، ایثارگر به کسی اطلاق می‌گردد که برای استقرار و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و دفاع از کیان نظام جمهوری اسلامی ایران و

استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمنان داخلی و خارجی انجام وظیفه نموده و شهید، مفقودالایر، جانباز، اسیر، آزاده و رزمنده شناخته شود؛ که حتی احراز مصادیق ایثارگری را مجدد به آیین‌نامه منوط کرده است. اما در بند «و» علاوه بر تعریف رزمنده، در تبصره‌ایی رزمندگان را در استفاده از تسهیلات این قانون که شامل ایثارگران می‌باشد، مستثنا نموده و دولت را موظف کرده تا اقدامات قانونی لازم در جهت رسیدگی به امور آنان را به عمل آورد.

بررسی طرح حاضر

همان‌طور که در مقدمه توجیهی طرح نیز اشاره شده است، در مواد دیگر چون بند «و» و بند «ز» ماده (۴۴) رزمندگان با ۶ ماه سابقه حضور در شمول ایثارگران قرار گرفته و از امتیازات آن برخوردار شده‌اند. اما ادعای مناسب‌تر و محکم‌تر آن است که بگوییم، رزمندگان مانند جانبازان و آزادگان در شمول اصطلاح ایثارگران قرار دارند، اما در دو بند یاد شده قصد محدود کردن جامعه هدف است. بدین معنا که در ماده (۴۵) و بند «ب» ماده (۶۵) کل رزمندگان مد نظر مقنن بوده و هدف کل این قشر را در نظر داشته بنابراین محدودیتی (مانند ۶ ماه حضور) بر آن نگذاشته است.

علاوه بر این با نگاهی بر طرح ارائه شده، در پاسخ به استفسار اگر بخواهیم تعریف ایثارگران را از قانونی دیگر به قانون برنامه پنجم تسری دهیم، باید به این نکته توجه داشت که در قانون اصلاح قانون اساسنامه بنیاد شهید و امور ایثارگران، رزمندگان تحت شمول ایثارگران نبوده و لذا قصد آن است تا دایره شمول را افزایش دهیم. با این‌گونه ارجاع نه تنها طرح دیگر استفساریه خطاب نمی‌گردد، بلکه اصلاحی بر مواد قانون برنامه بوده که منجر به ایجاد بار مالی و مغایرت با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی می‌گردد. مقتضی است برای آنکه طرح در حالت استفسار باقی بماند، استناد صورت گرفته از خود قانون برنامه پنجم توسعه برخاسته باشد که همان‌طور که اشاره شد شمول رزمندگان در ماده (۶۰) همین قانون می‌تواند یکی از دلایل توجیهی و یا شمول رزمندگان با ۶ ماه سابقه حضور از دیگر دلایل قرار گیرد.

جمع‌بندی و پیشنهاد

در اینکه شهدا، جانبازان، آزادگان و خانواده‌های محترم آنان باید از حقوق و مزایای ویژه‌ای برخوردار باشند هیچ شکی نیست. اما اینکه رزمندگان از حقوق مشمول قانون مذکور مستثنا شوند جای سؤال دارد. در شرایط موجود این گروه حتی در انتقال سوابق بیمه‌ای یا به‌کارگیری مجدد هم از هم‌زمان خود مستثنا شده‌اند. از این منظر تصویب کلیات استفساریه حاضر توصیه می‌گردد. برای رفع ایراد بار مالی و قانونگذاری جدید، پیشنهاد می‌شود استفساریه به شکل زیر اصلاح گردد:

آیا منظور از عبارت «ایثارگران» در ماده (۴۵) و بند «ب» ماده (۶۵) قانون برنامه پنجم توسعه، علاوه بر سایر ایثارگران، شامل رزمندگان موضوع ماده (۶۰) این قانون نیز می‌گردد؟

پاسخ: آری